

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้า เพื่อพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่านครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับต่อไปนี้

1. แผนการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยและการใช้ภาษาไทย
 - 1.1 นโยบาย
 - 1.2 ยุทธศาสตร์
 - 1.3 ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ
2. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย พุทธศักราช 2544
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน
 - 3.1 ความหมายของการอ่าน
 - 3.2 จุดมุ่งหมายในการสอนอ่าน
 - 3.3 ประโยชน์และความสำคัญของการอ่าน
 - 3.4 ประเภทของการอ่าน
 - 3.5 องค์ประกอบของความพร้อมในการอ่าน
 - 3.6 แนวการจัดกิจกรรมการสอนอ่าน เน้นคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสือส่งเสริมการอ่าน
 - 4.1 ความหมายของหนังสือส่งเสริมการอ่าน
 - 4.2 วัตถุประสงค์ของการเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่าน
 - 4.3 ประเภทของหนังสือส่งเสริมการอ่าน
 - 4.4 ลักษณะของหนังสือส่งเสริมการอ่าน
 - 4.5 หลักการเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่าน
 - 4.6 ขั้นตอนการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน
 - 4.7 การจัดหน้าและรูปแบบของหนังสือส่งเสริมการอ่าน
 - 4.8 ลักษณะที่ดีของหนังสือส่งเสริมการอ่าน
 - 4.9 ประโยชน์ของหนังสือส่งเสริมการอ่าน
 - 4.10 เอกสารเกี่ยวกับการหาประสิทธิภาพหนังสือส่งเสริมการอ่าน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แผนพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยและการใช้ภาษาไทย

เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยเป็นไปอย่างมีคุณภาพ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดนโยบายพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยและการใช้ภาษาไทย ปี พ.ศ. 2545-2554 ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, หน้า 1-19)

1. นโยบาย

1.1 พัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยในสถานศึกษา ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ภาษาไทย วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเต็มที่ ได้ผลตามมาตรฐานของหลักสูตรแต่ละระดับชั้น รวมทั้งให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน การเขียน และการแสวงหาความรู้ พร้อมทั้งกับการพัฒนาภูมิปัญญาและภูมิธรรมที่สอดคล้องกับสภาพสังคมและพื้นฐานของวัฒนธรรมไทย

1.2 ส่งเสริมและพัฒนาครู ให้ตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทย เป็นแบบอย่างที่ดีกับเยาวชนในการใช้ภาษาไทย การอนุรักษ์ภาษาไทย และการใฝ่การเรียนรู้ ครูผู้สอนสาระการเรียนรู้อื่นต้องมีบทบาทร่วมพัฒนาการใช้ภาษาไทยของผู้เรียน ในสาระการเรียนรู้ที่จัดการเรียนการสอนด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ต้องส่งเสริมกำลังใจครูผู้สอนซึ่งอุทิศเวลา เพื่อความก้าวหน้าของผู้เรียนในการเรียนรู้ภาษาไทย สนับสนุนให้ครูผู้สอนภาษาไทยได้พัฒนาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ และสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ

1.3 ให้สถาบันการศึกษาที่ผลิตครูเลือกสรรบุคลากรที่มีความสนใจภาษาไทยอย่างจริงจัง และทุ่มเทพัฒนาบุคลากรเหล่านี้ให้เป็นผู้รู้ซึ่งในภาษาไทย และชำนาญในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพร้อมเป็นครูภาษาไทยที่ดี แม้การผลิตครูสาระการเรียนรู้อื่นๆ ก็ต้องสามารถจัดการเรียนการสอนให้ผู้ที่จะเป็นครูมีพื้นฐานภาษาไทยอย่างเพียงพอด้วย

1.4 สนับสนุนการผลิตสื่อภาษาไทย และสื่ออื่นที่ช่วยพัฒนาการเรียนรู้อาษาไทยให้สัมฤทธิ์ผลสนับสนุนให้มีสื่อในสถานศึกษาอย่างเพียงพอ สนับสนุนผู้เรียนได้เรียนรู้ศึกษาค้นคว้า และสำหรับครูใช้ในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมการเลือกใช้สื่อการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณค่า รวมทั้งส่งเสริมการจำหน่ายและการเผยแพร่สื่อในราคาย่อมเยา

1.5 ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยในชั้นเรียน การพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ วรรณกรรมของไทย ส่งเสริมการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมของท้องถิ่น การคิดค้นและการใช้ประโยชน์ของภาษาถิ่นให้เหมาะสมกับท้องถิ่นและประชาชาติ

1.6 ส่งเสริมคนไทยทุกคนให้มีโอกาสเรียนรู้ ทำความเข้าใจ เพื่อสามารถใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล รวมทั้งอนุรักษ์ภาษา วรรณคดี

1.7 ร่วมมือกับสื่อมวลชน และทุกส่วนของสังคมในการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาไทยของผู้เรียนและคนทั่วไป รวมทั้งส่งเสริมให้มีบทบาทในสังคมให้เป็นแบบอย่างในการใช้ภาษา การรักการอ่าน การเขียน และการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเสมอ

2. ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ปฏิรูปกระบวนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เน้นการฝึกทักษะที่สัมฤทธิ์ผล การสร้างนิสัยรักการอ่าน การเขียน และการแสวงหาความรู้

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยกกระดับคุณภาพครูผู้สอนภาษาไทยและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์ที่ 3 รณรงค์ให้ทุกส่วนของสังคมร่วมส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาไทย การใช้ภาษาไทยและการสืบทอดภาษาไทย

ยุทธศาสตร์ที่ 4 กำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยและการใช้ภาษาไทย

3. ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ

3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของผู้เรียนสูงขึ้น

3.2 เด็ก เยาวชน ประชาชน มีความรัก ภูมิใจในภาษาของชาติและสามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย พุทธศักราช 2544

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มทักษะภาษาไทย

1. ความสำคัญ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรมงานและการดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ความคิด วิเคราะห์วิจารณ์ และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางสังคม และเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อที่แสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี ชีวิตทัศน์ โลกทัศน์ และสุนทรียภาพ โดยบันทึกไว้เป็นวรรณคดีและวรรณกรรมอันล้ำค่า ภาษาไทยจึงเป็นสมบัติของชาติที่ควรแก่การเรียนรู้ เพื่ออนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติตลอดไป

2. ธรรมชาติ/ลักษณะเฉพาะ

ภาษาไทยเป็นเครื่องมือใช้สื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันและตรงตามจุดมุ่งหมายไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิด ความต้องการ และความรู้สึก คำในภาษาไทยย่อมประกอบด้วย เสียง รูปพยางค์ สระ วรรณยุกต์ และความหมาย ส่วนประโยคเป็นการเรียงคำตามหลักเกณฑ์ของภาษา และประโยคหลายประโยคเรียงกันเป็นข้อความ นอกจากนี้ คำในภาษาไทยยังมีเสียงหนักเบา มีระดับของภาษา ซึ่งต้องทำให้เหมาะสมแก่กาลเทศะและบุคคล ภาษาย่อมมีการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา ตามสภาพวัฒนธรรมของกลุ่มคนตามสภาพของสังคมและเศรษฐกิจ การใช้ภาษาเป็นทักษะที่ผู้ใช้ต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญไม่ว่าจะเป็นการอ่าน การเขียน การพูด การฟัง และการดูสื่อต่างๆ รวมทั้งต้องใช้ให้ถูกตามหลักเกณฑ์ทางภาษาเพื่อสื่อสารให้เกิดประสิทธิภาพ และใช้อย่างคล่องแคล่ว มีวิจารณญาณและมีคุณธรรม

3. วิสัยทัศน์

ภาษาไทยเป็นเครื่องมือของคนในชาติ เพื่อการสื่อสารทำความเข้าใจกัน และใช้ภาษาในการประกอบกิจการงานทั้งส่วนตัว ครอบครัว กิจกรรมทางสังคมและประเทศชาติ เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ การบันทึกเรื่องราวจากอดีตถึงปัจจุบัน และเป็นวัฒนธรรมของชาติ ดังนั้นการเรียนรู้ แสวงหาความรู้และประสบการณ์เรียนรู้ในฐานะเป็นวัฒนธรรมทางภาษาให้เกิดความชื่นชม ซาบซึ้ง และภูมิใจในภาษาไทย โดยเฉพาะคุณค่าของวรรณคดีและภูมิปัญญาทางภาษาของบรรพบุรุษที่ใสร้างสรรค์ไว้ อันเป็นส่วนเสริมสร้างความงดงามในชีวิตการเรียนรู้ภาษาไทยย่อมเกี่ยวพันกับความคิดของมนุษย์ เพราะภาษาเป็นสื่อของความคิด การเรียนรู้ภาษาไทยจึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดสร้างสรรค์ คิดวิพากษ์วิจารณ์คิดตัดสินใจแก้ปัญหา และวินิจฉัยอย่างมีเหตุผล ขณะเดียวกันการใช้ภาษาอย่างมีเหตุผล ใช้ในทางสร้างสรรค์ และใช้ภาษาอย่างสละสลวยงดงาม ย่อมสร้างเสริมบุคลิกภาพของผู้ใช้ภาษาให้เกิดความน่าเชื่อถือภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ ในการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารการอ่านและการฟัง เป็นทักษะของการรับรู้เรื่องราว ความรู้และประสบการณ์ ส่วนการพูดและการเขียนเป็นทักษะของการแสดงออกด้วยการแสดงความคิดเห็น ความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาไทยจึงต้องเรียนเพื่อการสื่อสาร ให้สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเลือกใช้คำเรียบเรียงความคิด ความรู้ และใช้ภาษาได้ถูกต้องตามเกณฑ์ ได้ตรงตามความหมาย และถูกต้องตามกาลเทศะ บุคคล และมีประสิทธิภาพภาษาไทยมีส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระ ได้แก่ กฎเกณฑ์ทางภาษา ซึ่งผู้ใช้ภาษาจะต้องรู้และใช้ภาษาให้ถูกต้อง นอกจากนี้ยังมีวรรณคดีและวรรณกรรมตลอดจนบทร้องเล่นของเด็กเพลงกล่อมเด็ก ปริศนาคำทาย เพลงพื้นบ้าน วรรณกรรมพื้นบ้านเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมซึ่งมีคุณค่า การเรียนภาษาไทยจึงต้องเรียนวรรณคดี วรรณกรรม

ภูมิปัญญาทางภาษา ที่ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีตและความงดงามของภาษาในบทประพันธ์ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองประเภทต่างๆ เพื่อให้เกิดความซาบซึ้ง และความภูมิใจในสิ่งที่บรรพบุรุษได้สั่งสมและสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

4 คุณภาพของผู้เรียน

4.1 เมื่อจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว ผู้เรียนต้องมีความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ดังนี้

4.1.1 สามารถใช้ภาษาสื่อสารได้อย่างดี

4.1.2 สามารถอ่าน เขียน ฟัง ดู และพูด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.1.3 มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผลและคิดเป็นระบบ

4.1.4 มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน การแสวงหาความรู้และใช้ภาษาในการพัฒนาตนและสร้างสรรค์งานอาชีพ

4.1.5 ตระหนักในวัฒนธรรมการใช้ภาษาและความเป็นไทย ภูมิใจและชื่นชมในวรรณกรรมซึ่งเป็นภูมิปัญญาของคนไทย

4.1.6 สามารถนำทักษะทางภาษามาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องตามสถานการณ์และบุคคล

4.1.7 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสร้างความสามัคคีในความเป็นชาติไทย

4.1.8 มีคุณธรรมจริยธรรม มีวิสัยทัศน์ โลกทัศน์ที่กว้างไกลและลึกซึ้ง

4.2 เมื่อจบแต่ละช่วงชั้น ผู้เรียนต้องมีความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ดังนี้

4.2.1 ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

1) อ่านได้คล่องและอ่านได้เร็ว

2) เข้าใจความหมายและหน้าที่ของคำ กลุ่มคำ ประโยค และเข้าใจข้อความที่อ่าน

3) นำความรู้ที่ได้จากการอ่านมาคิด คาดคะเน เรื่องราวหรือเหตุการณ์และกำหนดแนวทางการปฏิบัติ

4) เลือกอ่านหนังสือที่เป็นประโยชน์ทั้งความรู้และความบันเทิง

5) พูดและแสวงหาความรู้ ความคิด ความรู้สึก ความต้องการและ

จินตนาการ

6) จัดบันทึกความรู้ ประสบการณ์ และเรื่องราวในชีวิตประจำวัน

- 7) จับใจความสำคัญ ตั้งคำถาม สนทนา แสดงความคิดเห็น
เล่าเรื่องถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด ความรู้สึก และประสบการณ์จากเรื่องที่ฟังที่ดู
 - 8) เข้าใจภาษาไทยมีทั้งภาษาไทยกลางหรือภาษาไทยมาตรฐาน
และภาษาถิ่น
 - 9) ใช้คำคล้องจองแต่งบทร้อยกรองง่ายๆ
 - 10) ท่องจำบทร้อยกรองที่ไพเราะและนำไปใช้ในการพูดและการเขียน
 - 11) นำปริศนาคำทายและบทรื่องเล่นในท้องถิ่นมาใช้ในการเรียน
และเล่น
 - 12) ใช้ทักษะทางภาษาเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้
และใช้ได้เหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์
 - 13) นำความรู้ที่ได้จากการอ่านวรรณคดีและวรรณกรรมไปใช้ในชีวิต
 - 14) มีมารยาทในการอ่าน การเขียน การฟัง การดู การพูด
 - 15) มีนิสัยรักการอ่านและการเขียน
- 4.2.2 ช่วงที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
- 1) อ่านได้คล่องและอ่านได้เร็วขึ้น
 - 2) เข้าใจความหมายของคำ สำนวน โวหาร การเปรียบเทียบ อ่าน
จับประเด็นสำคัญแยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น วิเคราะห์ความ ตีความ สรุปความ
จับประเด็นสำคัญแยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น วิเคราะห์ความ ตีความ สรุปความ
 - 3) นำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้แก้ปัญหา ตัดสินใจ
คาดการณ์ และใช้การอ่านเป็นเครื่องมือในการพัฒนาตน
 - 4) เลือกอ่านหนังสือและสื่อสารสนเทศจากแหล่งเรียนรู้ได้ตาม
จุดประสงค์
 - 5) เขียนเรียงความ ย่อความ จดหมาย เขียนอธิบาย เขียนชี้แจง
การปฏิบัติงานและรายงานเขียนเรื่องราวจากจินตนาการและเรื่องราวที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง จด
บันทึกความรู้ประสบการณ์ เหตุการณ์ และการสังเกตอย่างเป็นระบบ
 - 6) สรุปความ วิเคราะห์เรื่องที่ฟังที่ดู และเปรียบเทียบกับ
ประสบการณ์ในชีวิต
 - 7) สนทนา ได้ตอบ พูดแสดงความรู้ ความคิด ความต้องการพูด
วิเคราะห์เรื่องราวพูดต่อหน้าชุมชน และพูดรายงาน

8) ใช้ทักษะทางภาษาเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ การดำรงชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคมรวมทั้งใช้ได้ถูกต้องเหมาะกับบุคคลและสถานการณ์

9) เข้าใจลักษณะของคำไทย คำภาษาถิ่น และคำภาษาต่างประเทศที่ปรากฏในภาษาไทย

10) ใช้ทักษะทางภาษาเพื่อประโยชน์ได้ตามจุดประสงค์

11) ใช้หลักการพิจารณาหนังสือ พิจารณาวรรณคดีและวรรณกรรมให้เห็นคุณค่าและนำประโยชน์ไปใช้ในชีวิต

12) ท่องจำบทร้อยกรองที่ไพเราะและมีคุณค่าทางความคิด และนำไปใช้ในการพูดและการเขียน

13) แต่งกาพย์และกลอนง่ายๆ

14) เล่านิทานพื้นบ้านและตำนานพื้นบ้านในท้องถิ่น

15) มีมารยาทการอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด

16) มีนิสัยรักการอ่านและเขียน

4.2.3 ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

1) อ่านอย่างมีสมรรถภาพและอ่านได้เร็วยิ่งขึ้น

2) เข้าใจวงคำศัพท์ที่กว้างขวางขึ้น สำนวนและโวหารที่ลึกซึ้ง แสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์ ประเมินค่าเรื่องที่อ่านอย่างมีเหตุผล

3) เลือกอ่านหนังสือและสื่อสารสนเทศจากแหล่งเรียนรู้ได้กว้างขวางตามความประสงค์

4) เขียนเรียงความ ย่อความ และจดหมาย เขียนอธิบาย ชี้แจง รายงาน เขียนแสดงความคิดเห็น แสดงการโต้แย้ง และเขียนเชิงสร้างสรรค์

5) สรุปความ จับประเด็นสำคัญ วิเคราะห์ วินิจฉัยข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น และจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังที่ดู

6) รู้จักเลือกใช้ภาษาเรียงเรียงข้อความได้อย่างประณีต จัดลำดับความคิดขั้นตอนในการนำเสนอตามรูปแบบของงานประเภทต่างๆ

7) พุดนำเสนอความรู้ ความคิด การวิเคราะห์ และการประเมินเรื่องราวต่างๆ พุดเชิญชวน อวยพร และพุดในโอกาสต่างๆ อย่างเหมาะสม

8) เข้าใจธรรมชาติของภาษาและการนำภาษาต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย

9) ใช้ภาษาแสดงความคิดเห็น สร้างความเข้าใจ โน้มน้าวใจ ปฏิเสธเจรจาต่อรองด้วยภาพและกิริยาท่าทางที่สุภาพ

10) ใช้ทักษะทางภาษาในการแสวงหาความรู้ การทำงานและใช้อย่างสร้างสรรค์เป็นประโยชน์

11) ใช้หลักการพิจารณาคุณค่าและวรรณกรรม พิจารณาคุณค่าและวรรณกรรมให้เห็นคุณค่าและนำไปใช้ในชีวิต

12) แต่งภาพ กอลอน และโคลง

13) ท่องจำบทร้อยกรองที่ไพเราะ มีคุณค่าทางความคิดและนำไปใช้กล่าวอ้างในการพูดและการเขียน

14) ร้องเล่นหรือถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านและบทกล่อมเด็กในท้องถิ่น

15) มีมารยาทการอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด

16) มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน

4.2.4 ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

1) อ่านอย่างมีวิจารณญาณและมีประสิทธิภาพ

2) ตีความ แปลความ และขยายความเรื่องที่อ่านอย่างลึกซึ้ง วิเคราะห์ วิจารณ์ประเมินค่าเรื่องที่อ่าน

3) เลือกอ่านหนังสือและสื่อสารสนเทศจากแหล่งเรียนรู้ได้กว้างขวาง เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาตน พัฒนาการเรียน และพัฒนาความรู้ทางอาชีพ

4) เขียนเชิงวิชาการ เขียนอธิบาย ชี้แจง เขียนโน้มน้าวจิตใจ เขียนแสดงทรรศนะ เขียนบันเทิงคดีและสารคดี เขียนเชิงสร้างสรรค์

5) ตั้งประเด็นหัวข้อการเขียนได้ตามจุดประสงค์ เรียบเรียงงานเขียนโดยมีการอ้างอิงข้อมูล สารสนเทศได้อย่างถูกต้อง

6) นำความรู้จากการฟังและดูสื่อรูปแบบต่างๆ มาใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจแก้ปัญหาและแสดงความคิดเห็น และสามารถวิเคราะห์วิจารณ์ได้อย่างมีเหตุผล

7) พูดในโอกาสต่างๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการพูดโน้มน้าวจิตใจพูดเพื่อความบันเทิง พูดแสดงความคิดเห็น

8) ใช้ภาษาเพื่อพัฒนาการเรียน การทำงาน และประกอบอาชีพ สร้างสรรค์งานเชิงวิชาการ และใช้อย่างสร้างสรรค์เป็นประโยชน์

- 9) เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของภาษา รวมทั้งอิทธิพลของภาษาถิ่น และภาษาต่างประเทศที่มีต่อภาษาไทย
- 10) เข้าใจประวัติวรรณคดีและวรรณกรรมในแต่ละยุคและใช้หลักวิจารณ์วรรณคดีเบื้องต้นพิจารณาเรื่องที่อ่านและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
- 11) แต่งกาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ และร่าย
- 12) ท่องจำบทหรือกรอนที่ไพเราะ ที่มีคุณค่านำไปใช้กล่าวอ้างทั้ง การพูดและการเขียน
- 13) ศึกษา รวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้าน ศึกษาความหมายของ ภาษาท้องถิ่น สำนวนสุภาษิตที่มีในวรรณกรรมพื้นบ้าน และวิเคราะห์คุณค่าทางด้านภาษาและ สังคม
- 14) มีมารยาทการอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด
- 15) มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน

5. สาระการเรียนรู้กลุ่มวิชาภาษาไทย

รายละเอียดของหลักสูตรภาษาไทยที่เป็นองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมประกอบด้วย

- สาระที่ 1 การอ่าน
- สาระที่ 2 การเขียน
- สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด
- สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา
- สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

6 มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาระดับพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มาตรฐาน การเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 2 (ป. 4-6) ประกอบด้วย

- สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหาสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

- สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความและเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูล สารสนเทศ และรายงาน การศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูด แสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษา การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาของภาษา และรักษาภาษาไทย ไว้เป็นสมบัติของชาติ

มาตรฐาน ท 4.2 สามารถใช้ภาษาแสวงหาความรู้ เสริมสร้างลักษณะนิสัยบุคลิกภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม อาชีพ สังคม และชีวิตประจำวัน

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็นวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

7. มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-6)

7.1 สาระที่ 1 การอ่าน

7.1.1 มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหาสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน และมีนิสัยรักการอ่าน

1) สามารถอ่านได้คล่องและอ่านได้เร็วขึ้น เข้าใจความหมายของ คำ สำนวน ไวยากรณ์การบรรยาย การพรรณนา การเปรียบเทียบ การใช้บริบท เข้าใจ ความหมายของ ถ้อยคำ สำนวนและเนื้อเรื่อง และใช้แหล่งความรู้พัฒนาความสามารถการอ่าน

2) สามารถแยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น วิเคราะห์ความ ดีความ สรูปความ หาคำสำคัญในเรื่องที่อ่าน แผนภาพโครงเรื่อง หรือแผนภาพความคิดพัฒนา ความสามารถการอ่าน นำความรู้ความคิดจากการอ่านไปใช้แก้ปัญหาตัดสินใจ คาดการณ์และใช้ การอ่านเป็นเครื่องมือการพัฒนาตน การตรวจสอบความรู้และการค้นคว้าเพิ่มเติม

3) สามารถอ่านในใจและอ่านออกเสียงบทร้อยกรองได้ คล่องแคล่ว และรวดเร็วถูกต้องตามลักษณะคำประพันธ์และอักขรวิธี และจำบทร้อยกรองที่มี คุณค่าทางความคิด และความงามทางภาษา สามารถอธิบายความหมายและคุณค่านำไปใช้ อ้างอิง เลือกรับหนังสือ และสื่อสารสนเทศ ทั้งสื่อพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์ตามจุดประสงค์ อย่าง กว้างขวาง มีมารยาทการอ่านและนิสัยรักการอ่าน

7.2 สารที่ 2 การเขียน

7.2.1 มาตรฐาน ท 2.1 : ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความและเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศ และรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

1) สามารถเขียนเรียงความ ย่อความชี้แจงการปฏิบัติงาน การรายงานเขียนจดหมายสื่อสารได้เหมาะกับโอกาส และประสงค์เขียนเรื่องราว จากจินตนาการหรือเรื่องราวที่สัมพันธ์กับชีวิต รวมทั้งใช้กระบวนการเขียนพัฒนางานเขียน

2) มีมารยาทการเขียนและนิสัยรักการเขียนและการศึกษาค้นคว้า โดยใช้ทักษะการเขียนฉบับที่ข้อมูลความรู้ ประสบการณ์เหตุการณ์ และการสังเกตอย่างเป็นระบบ นำวิธีการของแผนภาพความคิดมาพัฒนางานเขียนและการเขียนรายงาน เขียนสื่อสารได้ตามจุดประสงค์อย่างมีมารยาท

7.3 สารที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

7.3.1 มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

1) สามารถจับประเด็นสำคัญรายละเอียด แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น และสรุปความวิเคราะห์เรื่องตามข้อเท็จจริง เข้าใจจุดประสงค์ของเรื่อง และของผู้พูด เข้าใจถ้อยคำ การใช้สำเนียง กิริยาท่าทางของผู้พูด สามารถรับสารจากการฟัง การดูโดยตั้งข้อสังเกตเปรียบเทียบกับประสบการณ์ในชีวิตจริง แสวงความรู้ ความคิดเห็น จากเรื่องที่ฟังและพูดอย่างกว้างขวาง

2) สามารถสนทนาได้ตอบแสดงความรู้ ความคิด พูดวิเคราะห์เรื่องราว พูดต่อหน้าชุมชน และพูดรายงานโดยใช้ถ้อยคำเหมาะสมแก่เรื่องและจุดประสงค์ตามหลักการพูด มีมารยาทการฟัง การดู และการพูด

7.4 สารที่ 4 หลักการใช้ภาษา

7.4.1 มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษา การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษา ภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

1) สามารถสะกดคำในวงศัพท์ที่กว้างขวางและยากขึ้น อ่านและเขียนคำได้ถูกต้องคล่องแคล่ว

- 2) สามารถใช้คำ กลุ่มคำตามชนิดและหาที่มาเรียบเรียงเป็นประโยคสื่อสารได้ชัดเจน รู้จักใช้คำที่มีความหมายโดยนัย
- 3) สามารถใช้ภาษาในการสนทนาเชื้อเชิญ ชักชวน ปฏิเสธ ชี้แจง ด้วยถ้อยคำสุภาพ และใช้คำราชาศัพท์ได้ถูกต้องรู้จักคิดไตร่ตรองก่อนพูดและเขียน
- 4) เข้าใจลักษณะของคำไทย คำภาษาถิ่น คำภาษาต่างประเทศที่ปรากฏในภาษาไทย ซึ่งทำให้มีคำใช้มากขึ้น
- 5) สามารถแต่งบทร้อยกรองประเภทกาพย์ และกลอนโดยแสดงความคิดเชิงสร้างสรรค์
- 6) สามารถเล่านิทานพื้นบ้าน และตำนานพื้นบ้านในท้องถิ่นอย่างเห็นคุณค่า

7.4.2 มาตรฐาน ท 4.2 สามารถใช้ภาษาแสวงหาความรู้ เสริมสร้างลักษณะนิสัย บุคลิกภาพและความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม อาชีพ สังคมและชีวิตประจำวัน

- 1) สามารถใช้ทักษะทางภาษาเป็นเครื่องมือการเรียนรู้แสวงหาความรู้และการดำรงชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคม และใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และการพัฒนาความรู้
- 2) เข้าใจระดับของภาษา ลักษณะของภาษาพูดและภาษาเขียน ใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะกับบุคคลและสถานการณ์ ใช้ภาษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ในการพัฒนาความรู้ เห็นคุณค่าการใช้ตัวเลขไทย
- 3) ใช้ภาษาอย่างถูกต้องมีคุณธรรม โดยการพูดและการเขียนตามความเป็นจริงและเหมาะสมแก่สถานการณ์ ไม่สร้างความเสียหายแก่ผู้อื่น ใช้ภาษาอย่างสร้างสรรค์เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และสร้างความสามัคคีสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม เข้าใจการใช้ภาษาของกลุ่มบุคคลในชุมชน

7.5 สารที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

7.5.1 มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็นวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

- 1) สามารถเลือกอ่านหนังสือหลากหลาย ทั้งนิทาน ตำนานเรื่องสั้น สารคดี บทความ บทร้อยกรอง บทละคร ตามจุดประสงค์ของการอ่าน ใช้หลักการพิจารณาหนังสือพิจารณาให้เห็นคุณค่าและนำไปใช้ในชีวิตจริง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

1. ความหมายของการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะที่มีความสำคัญในชีวิตประจำวัน เพราะการอ่านหนังสือเป็นการแสวงหาความรู้ ความเพลิดเพลิน ก่อให้เกิดแนวความคิด อารมณ์ และจินตนาการ นอกจากนี้ การอ่านมีบทบาทสำคัญในการศึกษาเล่าเรียนด้วยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนขึ้นอยู่กับความสามารถทางการอ่านทั้งสิ้น ดังนั้น นักการศึกษาจึงให้ความสำคัญต่อการอ่านและได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ดังนี้

วรรณิ โสมประยูร (2537, หน้า 121) กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการทางสมองต้องใช้สายตาสัมผัสตัวอักษรหรือสิ่งพิมพ์อื่นๆ รับรู้และเข้าใจความหมายของคำหรือสัญลักษณ์โดยการแปลออกเป็นความหมายที่ใช้สื่อความคิด และความรู้ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านไปด้วยตลอดเวลา

ทัศนีย์ ศุภเมธี (2533, หน้า 100) กล่าวว่า การอ่าน คือ การแปลสัญลักษณ์ที่เขียนหรือพิมพ์ให้มีความหมายออกมา สัญลักษณ์ในภาษาไทย คือ คำ ข้อความ จึงเป็นเรื่องสำคัญมาก นักเรียนจะต้องเข้าใจความหมายและการนำไปใช้ในการฟัง พูด เขียน ได้ถูกต้อง

ประเทิน มหาพันธ์ (2530, หน้า 13) กล่าวว่า การอ่าน หมายถึง กระบวนการในแปลความหมายของตัวอักษร หรือสัญลักษณ์ที่มีการจดบันทึกไว้

สรุป การอ่าน เป็นกระบวนการทางสมองในการแปลสัญลักษณ์ ถอดความหมายจากสัญลักษณ์นั้น แล้วก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ การคิดอย่างมีเหตุผล การอ่านจึงเป็นการสื่อความหมายระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน

2. จุดมุ่งหมายในการอ่าน

กรมวิชาการ (2535, หน้า 16) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการอ่านในแต่ละระดับชั้นไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ดังนี้

1. การอ่านระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้มีทักษะในการอ่านในใจและอ่านออกเสียง อ่านได้ถูกต้องชัดเจน มีความเข้าใจในการอ่าน สามารถจับใจความสำคัญ และตอบคำถามได้ รู้หลักเกณฑ์ต่างๆ เกี่ยวกับการอ่านและนำไปใช้ได้ มีนิสัยที่ดีในการอ่านและรักการอ่าน

2. การอ่านระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับหลักเกณฑ์การอ่านและสามารถนำไปใช้อ่านคำใหม่ๆ ได้ มีทักษะในการอ่านในใจและอ่านออกเสียงได้ถูกต้องคล่องแคล่วรวดเร็ว สามารถจับใจความสำคัญ คิดเชิงวิจารณ์และวิเคราะห์ใจความสำคัญ ปฏิบัติตนจนเป็นนิสัยที่ดีในการอ่าน การใช้พจนานุกรม การเลือก การใช้ การเก็บรักษาหนังสือ ลากรใช้ห้องสมุดในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมและความเพลิดเพลินในยามว่าง

3. การอ่านระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับหลักเกณฑ์การอ่าน มีทักษะในการอ่านในใจ และอ่านออกเสียงได้ถูกต้องคล่องแคล่ว รวดเร็ว สามารถถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกจากเรื่องราวที่อ่านได้ สามารถจับใจความสำคัญคิดเชิงวิจารณ์ และวิเคราะห์ใจความสำคัญ ปฏิบัติตนจนเป็นนิสัยที่ดีในการอ่านหนังสือ การใช้พจนานุกรม การเลือก การใช้ การเก็บรักษาหนังสือ และการใช้ห้องสมุดในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม และหาความเพลิดเพลินในยามว่าง และรักการอ่าน

3. ประโยชน์และความสำคัญของการอ่าน

การอ่านมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของบุคคลในสถานการณ์ต่างๆ ในปัจจุบัน ทั้งในด้านการเรียนรู้ การติดต่อสื่อสาร จึงมีผู้กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของการอ่านไว้หลายคน ดังนี้

ความสำคัญของการอ่าน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2535, หน้า 48-49) ได้ทรงบรรยายถึงความสำคัญของการอ่านในงานประชุมใหญ่สามัญประจำปี พ.ศ. 2531 ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย สรุปได้ดังนี้

1. การอ่านทำให้ได้เนื้อสาระเนื้อหาความรู้ มากกว่าการศึกษาหาความรู้โดยวิธีอื่นๆ
2. ผู้อ่านสามารถอ่านได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ สามารถนำไปไหนมาไหนก็ได้
3. หนังสือเก็บได้นานกว่าสิ่งอื่น ซึ่งมักมีอายุการใช้งานโดยไม่จำกัด
4. การอ่านสามารถฝึกความคิดและสร้างจินตนาการได้เองในขณะที่อ่าน
5. การอ่านส่งเสริมให้สมองดี มีสมาธินานกว่าและมากกว่าสื่ออย่างอื่น ทั้งนี้

เพราะการอ่านจิตใจจะมุ่งมั่นอยู่ที่ข้อความ พินิจพิเคราะห์ความ

6. ผู้อ่านเป็นผู้กำหนดได้ด้วยตนเองคร่าวๆ หรืออ่านละเอียดหรืออ่านทุกตัวอักษร เป็นไปตามใจผู้อ่าน หรือจะเลือกอ่านเล่มไหนก็ได้ เพราะหนังสือมีมาก สามารถเลือกอ่านเองได้

ความสำคัญของการอ่านมี ดังนี้ (สุนันทา สายคง, 2542, หน้า 13)

1. การอ่านหนังสือทำให้ได้เนื้อหา สาระความรู้ มากกว่าการศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีอื่นๆ เช่น การฟัง

2. การอ่านสามารถอ่านหนังสือได้ โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่
3. การอ่านสามารถฝึกการคิดและสร้างจินตนาการได้เองในขณะที่อ่าน
4. การอ่านส่งเสริมให้สมองดี มีสมาธิมากกว่าอย่างอื่น
5. ผู้อ่านเป็นผู้กำหนดการอ่านได้ด้วยตนเอง
6. หนังสือมีหลายรูปแบบและมีมากกว่าสื่ออื่นๆ
7. ผู้อ่านเกิดความคิดเห็นได้ด้วยตนเองในขณะที่อ่าน

8. ผู้ที่รักการอ่านจะรู้สึกมีความสุข

ประโยชน์และความสำคัญของการอ่าน มี ดังนี้ (พูนศรี อิมประไพ, 2531, หน้า 19 -20)

1. การอ่านเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ และการอ่านเป็นพื้นฐานของการเรียนวิชาต่างๆ เมื่อเกิดทักษะในการอ่านก็สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตได้
2. การอ่านทำให้เกิดความเพลิดเพลิน ด้วยการรับรู้ความงดงามของภาษา ทำให้เกิดความสุขและจินตนาการ
3. การอ่านเป็นเครื่องมือส่งเสริมความคิดให้แตกฉาน
4. การอ่านเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้สึกและความต้องการทำให้มนุษย์เกิดความเข้าใจร่วมกันได้อย่างมีความสุข
5. การอ่านทำให้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ เพราะนำความรู้จากการอ่านไปประกอบอาชีพของตน
6. การอ่านเป็นเครื่องมือในการรับทอดมรดกทางวัฒนธรรมของคนรุ่นก่อนสู่คนรุ่นต่อไป

ประโยชน์ของการอ่านที่มีต่อมนุษย์ มีดังนี้ (ศรีรัตน์ เงินกลิ่นจันทร์, 2538, หน้า 6)

1. เป็นการสนองความต้องการของมนุษย์
2. ทำให้มนุษย์เกิดความรู้ทักษะต่างๆ ตลอดจนความก้าวหน้าทางวิชาชีพ
3. ทำให้มนุษย์เกิดความคิดสร้างสรรค์ ความเพลิดเพลิน บันเทิงและเกิดความบันเทิงใจ
4. เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
5. ทำให้มนุษย์ทันต่อเหตุการณ์ ความเคลื่อนไหวต่างๆ ของโลก
6. เป็นการส่งเสริมบุคลิกภาพของมนุษย์
7. ช่วยให้ผู้สามารถแก้ปัญหาสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และปัญหาส่วนตัว

สรุปได้ว่า จากความสำคัญของการอ่านตามที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าการอ่านมีความสำคัญยิ่ง เพราะทำให้เกิดความรู้ ความคิด ความฉลาด มีคุณค่ามากมาย เป็นคุณประโยชน์ต่อผู้รักการอ่านอย่างอนันต์

4. ประเภทของการอ่าน

ประเภทของการอ่านแบ่งตามการสอนการอ่าน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2529, หน้า 48-349)

1. การอ่านออกเสียง เป็นกระบวนการต่อเนื่องระหว่างสายตา สมอง และการเปล่งเสียงออกทางช่องปาก สิ่งที่ต้องการให้ออกเสียง คือ ในการอ่านเพื่อถ่ายทอดสู่ผู้ฟังจะต้องรักษาสระเดิมไว้ให้สมบูรณ์ที่สุด

2. การอ่านในใจ เป็นการอ่านที่ใช้สายตากวาดไปบนตัวหนังสือ ตารับภาพแล้วส่งสัญญาณผ่านประสาทตา ไปยังสมองเพื่อจำ ตีความในเนื้อหา

ประเภทการอ่านแบ่งตามวิธีอ่านออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้ (ทัศนีย์ ศุภเมธี, 2533, หน้า 81-85)

1. การอ่านออกเสียง เป็นกระบวนการต่อเนื่องระหว่างสายตา สมอง และการเปล่งเสียงออกทางช่องปาก นั่นคือ สายตาต้องจับจ้องตัวอักษรและเครื่องหมายต่างๆ ที่เขียนไว้มองจะประมวลให้เป็นถ้อยคำ จากนั้นเปล่งเสียงออกมาเป็นถ้อยคำสมบูรณ์ การอ่านออกเสียงจะต้องเกี่ยวกับการฟังด้วย เพราะเป็นวิธีสื่อความหมายให้เกิดความเข้าใจกันได้อย่างหนึ่ง สิ่งที่ต้องกระทำ คือ อ่านสระเดิมที่มีผู้เขียนไว้แล้วถ่ายทอดไปสู่ผู้ฟัง โดยจะต้องรักษาสระเดิมไว้ให้อย่างสมบูรณ์ที่สุด

2. การอ่านในใจ เป็นลักษณะการอ่านที่ไม่ออกเสียง และไม่ใช้อวัยวะที่ช่วยในการออกเสียงเคลื่อนไหวเลย คงใช้เฉพาะเพียงสายตากวาดไปบนตัวหนังสือ ตามรับภาพแล้วส่งสัญญาณผ่านประสาทตาไปยังประสาทสมองให้รับรู้เพื่อจดจำ และตีความหมาย

สมรรถภาพของการอ่านที่ควรเน้นในระดับประถมศึกษา ได้แก่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2540, หน้า ก-ข)

1. การอ่านเพื่อตอบคำถาม
2. การอ่านเพื่อจับใจความสำคัญของเรื่อง
3. การอ่านเพื่อหารายละเอียดของเรื่อง
4. การอ่านเพื่อจัดลำดับเหตุการณ์
5. การอ่านเพื่อหาเหตุผลของเรื่องที่อ่าน
6. การอ่านเพื่อสรุปความ
7. การอ่านเพื่อแยกแยะข้อเท็จจริงหรือข้อคิดเห็น
8. การอ่านเพื่อประเมินข้อความว่าควรเชื่อหรือไม่ควรเชื่อ
9. การอ่านเพื่อประเมินคุณค่าของเรื่องที่อ่าน
10. การอ่านเพื่อหาแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน
11. การอ่านเพื่อแก้ปัญหา

5. องค์ประกอบของความพร้อมในการอ่าน

บันลือ พุกชะวัน (2527, หน้า 27) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความพร้อมในการอ่าน มี 5 ด้าน คือ

1. ความพร้อมด้านร่างกาย ได้แก่ ขนาด ส่วนสูง น้ำหนัก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการใช้สายตา หู ความคล่องแคล่วในกล้ามเนื้อ ความสัมพันธ์ของมือกับตา
2. ความพร้อมทางสมอง ได้แก่ ความพร้อมในการจำ การตีความและแปลความ การอธิบายงานที่ตนทำ และเรื่องราวของตนและผู้อื่นได้ดี
3. ความพร้อมทางด้านอารมณ์ และสังคม ได้แก่ การมีอารมณ์ร่วม สนุกสนาน เล่นร่วมกับผู้อื่น รู้จักช่วยเหลือเพื่อน และแบ่งปันของใช้ให้เพื่อน
4. ความพร้อมด้านจิตวิทยา ได้แก่ การมีสมาธิในการฟังนิทาน หรือเรื่องราว มีความมั่นใจในตนเองและกล้าแสดงออก
5. ความพร้อมทางพื้นฐานและประสบการณ์ ได้แก่ การใช้ภาษาพูด การตอบคำถาม ความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมใกล้ตัว

6. แนวการจัดกิจกรรมการสอนอ่านในระดับประถมศึกษา

แนวทางในการจัดกิจกรรมสอนอ่านในระดับประถมศึกษา มีดังนี้ (ประเทิน มหาจันทร์, 2531, หน้า 152-153)

1. ในระยะเริ่มต้นของการอ่าน ควรเน้นทักษะในการจำแนกภาพและเสียง ทั้งนี้เพราะเหตุว่า การอ่านเป็นการจำรูปร่างและการเชื่อมโยงตัวอักษรกับเสียงของคำที่เด็กได้เคยรู้จักมาก่อน
2. ได้มีการเน้นเกี่ยวกับธรรมชาติของการรับรู้ในกระบวนการอ่าน ซึ่งได้แก่ การทำความเข้าใจความหมาย มิใช่เพียงแต่กวาดสายตาในการอ่านเท่านั้น
3. ควรนำไสตท์ทัศน์มาใช้ในการอ่านอย่างกว้างขวาง
4. การสอนอ่านควรเน้นให้นักเรียนรู้จักตนเอง มากกว่าการบังคับให้เด็กทำแบบฝึกหัดโดยไม่สนใจ
5. ควรนำหนังสือสำหรับเด็กที่แตกต่างกัน และหลากหลายให้เด็กอ่าน
6. ในการอ่านควรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูเพียงพยายามทำความเข้าใจกับเด็กโดยรวมเท่านั้น
7. การสอนอ่านในระดับประถมศึกษาควรเน้นทักษะเบื้องต้น เป็นสำคัญ เพื่อเป็นการปูพื้นฐานในการอ่านระดับสูงต่อไป

8 การอ่านควรเน้นการออกเสียงและอ่านในใจเท่าๆ กัน

วิธีการสอนอ่านเพื่อพัฒนา โครงสร้างความรู้ หรือแบบแผนความรู้ (Schema) ตามลำดับขั้นตอนดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2540 :ก)

1. สอนอ่านจากบทเรียนสั้นๆ โดยสอนจากคำไปสู่วลี จากวลีไปสู่ประโยค จากประโยคไปสู่ย่อหน้า
2. สอนอ่านโดยให้นักเรียนอ่าน แล้วทำนายว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ผลจากเหตุการณ์นั้นควรเป็นอย่างไร
3. ถ้านักเรียนไม่มีโครงสร้างความรู้ หรือที่มาของเรื่องที่อ่าน ครูควรสร้างความรู้พื้นฐาน โดยการสนทนาเรื่องในบทอ่าน เพื่อสร้างขอบข่ายความรู้ ในบทเรียนเป็นพื้นฐานการอ่าน
4. นักเรียนตั้งคำถามก่อนอ่าน และคำถามหลังอ่าน

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสือส่งเสริมการอ่าน

1. ความหมายของหนังสือส่งเสริมการอ่าน

จินตนา ไบกาชูลี (2542, หน้า 1) กล่าวว่า เป็นหนังสือที่ให้เด็กอ่านตามลักษณะการใช้ เช่น หนังสืออ่านทั่วไป หนังสืออ่านเพิ่มเติม หนังสืออ่านนอกเวลา หนังสืออุเทศ หนังสือส่งเสริมการอ่าน

สรุปได้ว่า หนังสือส่งเสริมการอ่าน หมายถึง หนังสือที่ให้ความรู้ ความบันเทิงกับเด็ก โดยไม่ขัดต่อศีลธรรม ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงาม ให้ปรัชญา แนวคิด สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้

2. วัตถุประสงค์ของการเขียนหนังสือหนังสือส่งเสริมการอ่าน

กุกศยา แสงเดช และคณะ (2545, หน้า 5) หนังสือส่งเสริมการอ่านมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าความรู้ของนักเรียน
2. เพื่อใช้ประกอบการสอนเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
3. เพื่อเสริมการอ่านและปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน
4. เพื่อสนองความต้องการและความสนใจของเด็กหลายๆด้าน

สมลักษณ์ ภาพันธ์ (2547, หน้า 9) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของหนังสือสำหรับเด็กไว้ว่า

1. ช่วยให้ได้เด็กได้รับความบันเทิง สนุกสนานเพลิดเพลินสนองความต้องการของเด็ก
2. ช่วยกระตุ้นให้คิดและเกิดความคิดสร้างสรรค์
3. ช่วยพัฒนาการเรียนรู้ภาษาของเด็กให้เจริญงอกงาม

4. ช่วยปลูกฝังคุณธรรม เจตคติ และแบบอย่างที่ดีที่พึงปรารถนาให้บังเกิดแก่เด็ก
5. ช่วยให้เด็กเลือกหนังสืออ่าน อ่านหนังสือเป็น อ่านหนังสือเก่ง และเกิดนิสัยรักการอ่านตลอดชีวิต ใช้การอ่านเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้
6. ช่วยทดแทนความรู้สึกของเด็กที่ขาดหาย
7. ช่วยให้เด็กได้อ่านหนังสือที่เหมาะสมกับวัย ป้องกันไม่ให้เด็กสนใจเรื่องของผู้ใหญ่อันจะเป็นสิ่งชักนำให้เด็กในสิ่งที่ไม่ต้องการ

จักรภัทร พงศ์ภัทระ (2546, หน้า 125) กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสือเสริมประสบการณ์ตามความต้องการของท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. เสริมการเรียนรู้ การนำเรื่องราวในท้องถิ่นมาจัดระบบระเบียบด้วยเนื้อหาสาระ
2. ปัญญาแตกฉาน เพิ่มความรู้มากยิ่งขึ้นได้ความรู้ความเป็นมาของสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาตั้งแต่สมัย ปู่ ย่า ตา ยาย
3. มีเจตนาแจ่มชัด เป็นหนังสือที่เกี่ยวกับความรู้ในท้องถิ่นตนไว้เรียนรู้ศึกษา
4. ขจัดความไม่เข้าใจ การศึกษาค้นคว้าและเขียนไว้เป็นหนังสือจะช่วยทำให้คนในท้องถิ่นเกิดความเข้าใจและความเป็นมาและเป็นไปมากยิ่งขึ้น เพราะหนังสือจะให้คำอธิบาย ลำดับขั้นตอนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนอย่างเหมาะสม เพื่อขจัดความไม่เข้าใจต่างๆ ให้หมดสิ้นไป
5. กระตุ้นให้ใฝ่ศึกษา เพราะสื่อการเรียนรู้ประเภทหนังสือเสริมประสบการณ์ท้องถิ่น เป็นสื่อหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นให้ผู้สนใจสามารถศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองได้
6. สร้างศรัทธาในท้องถิ่นตน หนังสือเสริมประสบการณ์ตามความต้องการของท้องถิ่น จะช่วยสร้างความภาคภูมิใจให้กับคนแต่ละท้องถิ่น ทำให้เกิดความรักความศรัทธาในแผ่นดินเกิด และช่วยกันสร้างสรรค์ถิ่นเกิดของตนให้มีคุณค่ายิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

สรุปได้ว่า จากวัตถุประสงค์ของการอ่านตามที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าการอ่านมีความสำคัญยิ่ง เพราะทำให้เกิดความรู้ ความคิด ความฉลาด มีคุณค่ามากมาย เป็นคุณประโยชน์ต่อผู้รักการอ่านอย่างอนันต์

3. ประเภทหนังสือส่งเสริมการอ่าน

กุกศยา แสงเดช และคณะ (2545, หน้า 7-9) ได้แยกหนังสือส่งเสริมการอ่านไว้ ดังนี้

1. หนังสือภาพ (Picture books) หนังสือชนิดนี้มีรูปภาพเป็นส่วนอธิบายเรื่องเหมาะกับเด็กเล็กก่อนเรียนที่ยังอ่านหนังสือไม่ได้ แต่เด็กที่สามารถอ่านเรื่องจากภาพได้ หนังสือภาพเป็นหนังสือภาพที่มีความชัดเจนถูกต้อง ความหมายของเนื้อหาแจ่มชัด ภาพและเนื้อเรื่องมีความสำคัญเท่ากัน เนื้อเรื่องมักเป็นบันเทิงคดี

2. หนังสือนิทานภาพ หรือหนังสือประกอบเรื่อง (Picture Storybooks) หนังสือชนิดนี้มีตัวละคร มีเนื้อเรื่อง ตัวละครแสดงบทบาทไปตามเนื้อเรื่องโดยใช้ภาพประกอบหนังสือ นิทาน ภาพเป็นหนังสือที่อ่านได้ทั้งเด็กเล็ก เด็กโต โดยไม่มีข้อจำกัด ดังนั้นหนังสือนิทานภาพประกอบเรื่องจึงมีมากกว่าหนังสือภาพ

3. บทกลอนกล่อมเด็ก (Nursery Rhymes) เป็นบทกลอนที่แต่งมาจากอารมณ์โดยผูกคำให้สัมผัสคล้องจองกันไปเรื่อยๆ บทกลอนกล่อมเด็กแบ่งออกเป็น 3 หมวด คือ หมวดแรก บทเห่เด็ก หมวดที่สองเป็นบทปลอบเด็ก และหมวดที่สามเป็นบทเด็กเล่น บทกลอนกล่อมเด็กเป็นการบรรยายถึงความรักและความห่วงใยที่มารดาพึงมีต่อลูกน้อยอย่างมาก โดยใช้ถ้อยคำที่อ่อนหวาน ไพเราะจับใจ

4. หนังสือสารคดีหรือความรู้ทั่วไป (Non Fiction) เป็นหนังสือที่ให้ความรู้และข้อเท็จจริงแก่เด็ก คล้ายกับหนังสือผู้ใหญ่ แต่หนังสือสารคดีสำหรับเด็กจะไม่ละเอียดลึกซึ้ง เด็กสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ จุดเด่นของหนังสือคือสนองความสนใจเฉพาะของเด็ก

5. หนังสือนิทาน คือ เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาเป็นที่ชื่นชอบแก่ทุกคนทุกเพศทุกวัย เช่น นิทานพื้นบ้าน นิทานตลก นิทานเกี่ยวกับสัตว์พูดได้ นิทานปรัมปรา เทพนิยาย เป็นต้น

6. หนังสือการ์ตูน การ์ตูนมีอิทธิพลสำหรับเด็ก เพราะสามารถให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ตื่นเต้นติดตามเข้าใจง่าย สามารถโน้มน้าวความสนใจของเด็ก หนังสือการ์ตูนทำให้เด็กอ่านหนังสือแตกฉาน ได้แก่งคิดตัดสินใจและมีความรู้ในเรื่องต่างๆ

7. หนังสือนวนิยายสำหรับเด็ก (Novel) นวนิยายสำหรับเด็กจะกล่าวถึงตำนานที่เล่าต่อกันมามีตัวละครเป็นเด็ก ปัญหาที่ตัวละครประสบก็เป็นตัวละครเด็ก มีไว้อ่านเพื่อความเพลิดเพลินสนุกสนาน ตัวละครมีการพูดโต้ตอบบรรยายกิริยาอาการตัวละคร การกำหนดฉากมีการสอดแทรกความคิดเห็น หนังสือนิยายสำหรับเด็กมีหลายประเภท เช่น นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ นวนิยายผจญภัย นวนิยายจินตนาการ นวนิยายเกี่ยวกับการสืบสวน เป็นต้น

8. หนังสืออ้างอิงสำหรับเด็ก เป็นหนังสือที่ช่วยในการค้นคว้าตลอดจนช่วยตอบคำถามที่เด็กอยากรู้หนังสืออ้างอิงมีวิธีการเขียนที่แตกต่างจากหนังสือทั่วไป เรื่องที่น่าสนใจต้องเชื่อถือได้ การเรียบเรียงเนื้อหาสาระต่างๆ ต้องคำนึงถึงความสะอาดของเด็กเป็นสำคัญ

9. วารสารและหนังสือพิมพ์ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็ก เด็กๆ ควรได้โอกาสอ่านวารสารและหนังสือพิมพ์ เพื่อที่จะได้ทราบความเป็นไปของโลกและเหตุการณ์ทั่วโลก

สรุปได้ว่า ประเภทของหนังสือส่งเสริมการอ่านส่วนใหญ่เป็นหนังสือที่มุ่งเสนอความรู้ ความคิดรวบยอด หลักการ และทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง (Information book) มีนำเสนอ

เนื้อหาในรูปแบบอธิบายความหมายมากกว่ารูปแบบอื่น และโดยทั่วไปแล้วหนังสือเล่มหนึ่งมักจะเสนอเนื้อหามากกว่ารูปแบบเดียว

4. ลักษณะของหนังสือส่งเสริมการอ่าน

1. มีภาพประกอบ สีและขนาดของภาพต้องเหมาะสมกับวัยและจิตวิทยา
 2. การเขียนตัวอักษร ต้องเป็นไปตามแบบที่ต้องถูกต้องและอ่านง่าย ขนาดและสีเหมาะสมกับวัยของเด็ก
 3. ความยาวของเรื่อง ความยาวที่นิยมเขียนทั่วไปคือ 16-24 หน้า และแต่ละหน้าไม่ควรมีข้อความมากนัก เพราะความสนใจเด็กมีระยะเวลาสั้นๆ ถ้ายาวเกินไปเด็กจะเบื่อ
- ลำลี รักสุทธิ (2544, หน้า 60-63) กล่าวว่า วิธีการเขียนหนังสือให้เด็กอ่าน ดังนี้
1. ใช้ภาษาสวย หมายถึง ภาษาที่สื่อความชัดเจน มีความรู้สึกได้เห็นชีวิตเห็นความเคลื่อนไหว งามงามในตัวอักษรสื่อความตรงเป้า เห็นภาพอย่างชัดเจนและไม่ตีความสองแง่สองง่าม คำว่าภาษาสวยได้แก่ ใช้ภาษาง่าย ใช้ภาษาสุภาพ ใช้คำคุ้นเคย
 2. ให้รายละเอียดเพียงพอ การเขียนที่ดีจะต้องกล่าวประเด็นสำคัญของเรื่องด้วยความกระชับ และต้องมีความเพียรพยายามเขียนให้ผู้อ่านเข้าใจในเรื่องที่สื่ออย่างลึกซึ้ง
 3. เขียนให้อ่านง่าย การเขียนให้อ่านง่ายกับใช้ภาษาง่ายๆ มีความหมายไม่เหมือนกัน ใช้ภาษาง่ายคือใช้ภาษาเรียบง่าย ใกล้ตัวผู้อ่าน แต่การเขียนให้ง่ายคือการไม่ใช้ประโยคหรือข้อความยุ่งยาก ซ้ำซ้อน ก่อนลงมือเขียนจะต้องพิจารณาเนื้อหาที่จะนำมาเสนอ ยกเกินกว่าที่เด็กจะรับรู้หรือไม่
 4. คิดถึงผู้อ่านก่อนเขียน การรู้กลุ่มเป้าหมายผู้อ่านถือเป็นความสำเร็จประการหนึ่งของการทำหนังสือ ควรศึกษาเด็กแต่ละวัย
- กศยา แสงเดช และคณะ (2545, หน้า 11) กล่าวถึงลักษณะหนังสือเด็กทั่วไปดังนี้
1. เนื้อหามีวัตถุประสงค์ชัดเจนเพียงเรื่องเดียว ชัดเจนไม่สับสนยุ่งยาก สนุกสนานเพลิดเพลิน ตัวละครไม่มากและมีภาพดำเนินเรื่องแทน ไม่มีบทบรรยายมากเกินไป
 2. รูปแบบการเขียนเนื้อหาทุกๆ รูปแบบจะมีเรื่องราว (Plot) อยู่ด้วย และใช้รูปแบบอย่างเหมาะสม กลมกลืน และเข้าใจง่ายรู้เรื่องเร็ว
 3. รูปภาพเป็นสิ่งสำคัญ เด็กเล็กควรมีรูปภาพมากกว่าข้อความ ภาพจะต้องชัดเจนถูกต้องไม่เลอะเลือน
 4. ภาษาและสำนวนใช้ภาษาอย่างง่ายๆ ประโยคสั้นๆ คำซ้ำ เพื่อช่วยในการเรียนภาษาที่เหมาะสมกับวัยเป็นภาษาพูดที่ถูกต้องตามอักขรวิธีภาษาไทย ไม่ใช่ภาษาเขียน

5. ขนาดตัวอักษร ตัวโต ชัดเจน ไม่ใช้ตัวประดิษฐ์ ป.1-4 ควรมีความหนา ระหว่าง 10-30 หน้า นอกจากนั้นมีการจัดหน้าให้เหมาะกับรูปเล่ม (Layout)

5. หลักการเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่าน

การเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านเป็นการเขียนให้เด็กอ่าน จำเป็นจะต้องศึกษาหาความรู้ในการเขียน และเทคนิควิธีการเขียนให้เข้าใจก่อน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 18) กล่าวถึงการเตรียมตัวของผู้เขียนหนังสือส่งเสริมการอ่าน ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรและเอกสารหลักสูตร เพราะหนังสือประเภทนี้มีวัตถุประสงค์ แต่งเพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอน การศึกษาหลักสูตรก็เพื่อเป็นทิศทางให้ทราบว่า ขอบเขตของการเรียนรู้มีแค่ไหนจุดประสงค์ต่างๆ เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนโครงเรื่อง

2. ศึกษาจิตวิทยาของเด็กแต่ละวัยเกี่ยวกับอ่านหนังสือ จะช่วยให้ผู้เขียนเขียนเรื่อง ได้สนองความต้องการเด็ก

3. เทคนิควิธีการเขียนเรื่องสำหรับเด็ก ดังนี้

3.1 การเลือกเรื่องที่จะเขียน ควรเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของเด็ก

3.2 การตั้งชื่อเรื่อง ชื่อเรื่องต้องสะดุดตา สะดุดใจ ได้รับความสนใจ และมีความหมายในตัวเอง

3.3 ตัวละครต้องให้สมจริง สมวัยเด็ก เด็กชอบตัวละครที่เป็นสัตว์พูดได้ ผู้เขียนต้องรู้อุปนิสัยของสัตว์ที่เป็นตัวละครเป็นอย่างดี

3.4 ฉาก ควรเหมาะกับเนื้อเรื่อง ควรมีการบรรยายฉากบ้างเพื่อให้เด็กเข้าใจ ถ้าเป็นการเชื่อมฉากต้องให้มีความต่อเนื่องกันอย่างมีศิลปะ

3.5 เนื้อเรื่อง มีเป้าหมายที่แน่นอน เนื้อเรื่องอิงหลักสูตรและถูกต้องตามหลักจิตวิทยา

3.6 ภาษาที่ใช้ ต้องมีเทคนิคในการใช้ภาษาไทยในลักษณะต่างๆ แล้วแต่ว่าจะเขียนเป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรอง

3.7 ภาพประกอบ เนื่องจากเป็นหนังสือสำหรับเด็กอ่าน จึงต้องมีภาพประกอบมากกว่าธรรมดา ภาพต้องได้รับความสนใจให้ติดตามอ่านเนื้อเรื่อง ภาพต้องมีเหตุผล มีความต่อเนื่อง ภาพประกอบสามารถอธิบายเรื่องได้ดีกว่าตัวหนังสือ

6. ขั้นตอนการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน

จินตนา ไบกาชูลี (2542, หน้า 48-53) กล่าวถึงการเขียนไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้
ขั้นแรก

1. เขียนประเภทของหนังสือให้ชัดเจนว่าจะเขียนรูปใด
2. เขียนแก่นเรื่อง (Theme) อย่างชัดเจนเพียงเรื่องเดียว และเขียนวัตถุประสงค์หรือแนวคิดหลักของเรื่อง
3. เขียนโครงสร้างเนื้อหาสำหรับหนังสือและสารคดีหรือหนังสือแนววิชาการ
4. เขียนโครงเรื่อง (Plot) อย่างคร่าวๆ
5. เขียนโครงเรื่องย่อๆ ลงในกระดาษแล้วอ่านทบทวนดูโครงเรื่องให้ถูกใจผู้เขียน
6. กำหนดวิธีเขียนบทนำ การดำเนินเรื่องและการจบเรื่อง
7. สร้างตัวละครและอุปนิสัยให้ชัดเจนโดยเฉพาะตัวละครเอก
8. สร้างรายละเอียดของฉาก ซึ่งได้แก่สถานที่เรื่องเกิดขึ้น ยุคสมัย การแต่งกาย
9. ทบทวนว่าเรื่องสนุก น่าสนใจหรือไม่โดยเล่าให้เด็กๆ ฟัง 2-3 คน เพื่อดูว่าเด็กสนใจหรือไม่
10. ตรวจสอบแก่นเรื่องแทรกหรือทัศนคติคุณธรรมที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้เขียนต้องแอบแฝงอยู่ในเรื่องอย่างแนบเนียน
11. สำนวนดูตัวละคร มีการเคลื่อนไหวสอดคล้องกับเหตุการณ์หรือไม่
12. กำหนดความยาวของเรื่อง จะใช้ประมาณกี่หน้า

ขั้นที่สอง

ลงมือเขียนอย่างละเอียด แล้วทบทวนดูว่าชื่อเรื่องเหมาะกับเรื่องหรือไม่ สำนวนภาษาปรับปรุงให้เหมาะสมกับวัย แล้วเขียนเรื่องด้วยมือที่อ่านง่ายจากนั้นนำไปให้เพื่อนอ่านเพื่อรับฟังความคิดเห็นและปรับปรุงจนเป็นที่น่าพอใจ

ขั้นที่สาม

1. ลงมือเขียน (หรือพิมพ์ใส่กระดาษ)
2. ต้นฉบับเรื่องที่เป็นการ์ตูน จะต้องจัดทำสคริปต์ตัวละคร (Script) ทำคำพูดโต้ตอบและคำบรรยายเรื่อง จะใช้ประมาณกี่หน้า
3. จัดทำต้นฉบับ ซึ่งเป็นรูปเล่มจำลองกำหนดรายละเอียดของภาพเนื้อเรื่องแต่ละหน้า
4. อ่านบททบทวนต้นฉบับ ตรวจสอบความเรียบร้อยทุกอย่างโดยเฉพาะตัวสะกดและวรรคตอน
5. จัดส่งต้นฉบับไปยังบรรณาธิการ เพื่อจัดพิมพ์

7. การจัดหน้าและรูปเล่มของหนังสือส่งเสริมการอ่าน

ในการจัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่าน สิ่งที่จะช่วยดึงดูดความสนใจของเด็ก คือ ความสวยงาม และความน่าสนใจของรูปเล่ม ดังนั้น การออกแบบหน้าปก การจัดรูปเล่ม การเขียนเรื่อง และภาพประกอบ จึงมีความสำคัญ ภิญญพร นิตยประภา (2534 , หน้า70 – 77) ได้กล่าวถึงการจัดหน้าและรูปเล่มของหนังสือส่งเสริมการอ่าน สรุปได้ดังนี้

1. การออกแบบปก ควรออกแบบให้ทันสมัยดึงดูดความสนใจของเด็ก ด้วยสี และภาพที่ตรงกับเนื้อเรื่อง โดยเลือกเอาตอนที่ น่าสนใจที่สุดและเอารายละเอียดมาให้หมดสี่ปกควรเป็นสี่จุดขาด บนปกควรเขียนชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่งและผู้วาดภาพประกอบ ใช้ตัวหนังสือตัวโต สะดุดตากว่าตัวอักษรเนื้อเรื่อง ไม่ควรใช้อักษรประดิษฐ์ เพราะจะทำให้อ่านยาก ปกหนังสืออาจเป็นปกอ่อนหรือปกแข็งก็ได้

2. ต้องจัดภาพให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง โดยอาศัยหลักในการจัดภาพ คือควรว่าเป็นหนังสือประเภทใด เขียนให้เด็กในวัยใดอ่าน คำนึงถึงลักษณะภาพที่เด็กเข้าใจได้ง่ายภาพต้องเคลื่อนไหว มีชีวิตชีวา สมจริงสอดคล้องกับเนื้อเรื่องในหนังสือ

3. การจัดหน้า นับเป็นงานสำคัญ เพราะเป็นสิ่งที่กระทบกระเทือนสายตา และความรู้สึกของเด็กทุกขณะที่อ่านหนังสือ หนังสือดีของเด็กประกอบด้วย 1) ภาพ ต้องเหมาะสมกับวัยเด็ก 2) สี ต้องใช้สีทั้งภาพและตัวอักษร 3) ตัวหนังสือ ต้องใช้ขนาดที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก หลักในการจัดหน้าหนังสือสำหรับเด็ก ต้องจัดให้มีลักษณะ ดังนี้

3.1 ต้องจัดให้มีดุลยภาพ (Balancing) คือ สร้างความรู้สึกที่สมดุลของผู้อ่าน มีแกนกลางของเนื้อเรื่องทั้งซ้ายและขวา มีการเว้นขอบว่างริมกระดาษช่องว่างทั้งในและนอก และด้านล่าง ช่วยให้เกิดความสวยงาม และช่วยให้เด็กไม่เมื่อยสายตาเวลาอ่าน

3.2 ต้องจัดให้มีความกลมกลืน (Harmony) เช่น รูปต่อรูป และตัวหนังสือ ควรมีความต่อเนื่อง มีองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กันทั้งหมดตั้งแต่หน้าแรกจนถึง หน้าสุดท้าย สีต่างๆ ไม่ควรให้ขัดกัน

3.3 มีความเป็นเอกภาพ (Unity) เนื้อหาภายในหนังสือมีความเชื่อมโยงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

3.4 มีจุดเร้าอารมณ์ (Gaze motion) ภายในหนังสือต้องมีจุดน่าสนใจ จุดดึงดูดความสนใจ อาจดึงภาพด้วย ดึงสีด้วย จุดดึงดูดของสายตาจะอยู่จุดกึ่งกลางของครึ่งปก หน้ากระดาษ จึงควรออกแบบภาพไว้ตอนบน และใส่ตัวหนังสือไว้ข้างล่างของภาพ

4. ลักษณะการวางหน้าหนังสือ มีดังนี้

1. ภาพกับตัวหนังสืออยู่หน้าเดียวกัน อาจจะใช้แบบภาพกับตัวหนังสือแยกกัน โดยภาพอยู่ข้างบน ตัวหนังสืออยู่ข้างล่าง หรือตัวหนังสือแทรกอยู่ระหว่างภาพ หรือภาพกับตัวหนังสือทับกัน

2. ภาพกับตัวหนังสืออยู่คนละหน้า ต้องคำนึงถึงธรรมชาติ ของการไล่สายตา จุดแรกของสายตาคะมองด้านขวาก่อน จึงมักวางภาพไว้บนขวามือเสมอ ส่วนด้านซ้ายจะเป็นตัวหนังสือ

3. การจัดภาพและตัวหนังสือควบสองหน้า เป็นที่นิยมสำหรับหนังสือสมัยใหม่ เพราะช่วยให้ผู้อ่านใช้สายตาได้เสรีมากขึ้น

4. การจัดภาพมิติ โดยประดิษฐ์ภาพให้แยกตัวออกจากหน้าบนของหนังสือ ด้วย การตัดต่อให้เห็นภาพหนาขึ้น ตัวหนังสือวางบนพื้นราบของหน้าหนังสือ

5. ขนาดของหนังสือสำหรับเด็ก หนังสือสำหรับเด็กของไทยนิยมใช้รูปเล่มขนาดใหญ่คือ 8 หน้ายก และขนาดกลาง 16 หน้ายก ขนาดของหนังสือสำหรับเด็กขึ้นอยู่กับจำนวนคำด้วย หนังสือเด็กเล็กจำนวนคำประมาณ 100 – 500 คำ หนังสือเด็กโตใช้ประมาณ 1,000 - 3,000 คำ

6. วิธีเลือกใช้กระดาษ การผลิตหนังสือสำหรับเด็ก ส่วนใหญ่นิยมใช้การวาดภาพอย่างหนา ควรใช้กระดาษจะสะดวกในการวาด ระบายสี และการเขียนตัวหนังสือกระดาษใช้ด้านเดียว เพราะเวลาระบายสี สีมักจะซึมไปด้านหลัง

7. ขนาดของตัวหนังสือหรือตัวอักษรพิมพ์ ขนาดตัวหนังสือจะมีความสำคัญต่อการใช้สายตาของเด็ก เด็กยิ่งเล็กต้องใช้ตัวอักษรโต ถ้าเด็กโตใช้อักษรเล็กลงลักษณะของตัวอักษรควรใช้ตัวดำ ตัวหนา เพื่อให้เหมาะสมกับสายตาของเด็ก

8. รูปเล่มของหนังสือส่งเสริมการอ่าน ควรมีส่วนประกอบต่าง ๆ เรียงลำดับดังนี้

8.1 ไบรอนปก (Jacket) คือส่วนที่ทำหน้าที่หุ้มปกหนังสือปกแข็ง บนไบรอนปกจะมีภาพสวย ๆ ที่ตรงกับเนื้อเรื่องในหนังสือ มีชื่อผู้แต่ง สำนักพิมพ์ และชื่อผู้เขียนภาพประกอบอยู่ด้วย

8.2 ปกนอก (Cover) อาจเป็นปกแข็งหรือปกอ่อนก็ได้ บนปกของหนังสือสำหรับเด็กจะมีภาพสวย ๆ ที่ตรงกับเนื้อเรื่องในหนังสือ ข้อความบนปกหน้ามีเพียงชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง สำนักพิมพ์ และตราของสำนักพิมพ์

- 8.3 ไบรอนด์ปก (End papers) จะเป็นหน้าว่าง ไบรอนด์ปก มีทั้ง ด้านหน้า และด้านหลัง
- 8.4 หน้าภาพพิเศษ (Frontispieces) หน้านี้จะมีภาพขนาดใหญ่ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่อง
- 8.5 หน้าชื่อเรื่อง (Haft Title page) หน้านี้จะมีชื่อหนังสือปรากฏอยู่เท่านั้น หนังสือบางเล่มจะตัดส่วนนี้ออกไป เพื่อประหยัดกระดาษ
- 8.6 หน้าปกใน (Title page) เป็นหน้าที่สำคัญ เพราะประกอบด้วยส่วนต่างๆ คือ ชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ครั้งที่พิมพ์ และราคา
- 8.7 หน้าส่วนลิขสิทธิ์ (Copyright page) อยู่ด้านหลังหน้าปกในจะบอกให้ทราบว่าหนังสือเล่มนี้จัดลิขสิทธิ์เมื่อใด หนังสือบางเล่มอาจพิมพ์รวมในหน้าปกใน
- 8.8 หน้าคำนำ (Preface, Foreword, Introduction) จะบอกถึงความมุ่งหมายในการพิมพ์หนังสือ และเนื้อเรื่องของหนังสือ หรือเป็นการกล่าวขอบคุณของผู้เขียนหรือสำนักพิมพ์ต่อผู้ที่ช่วยเหลือในการจัดทำหนังสือ หรือเป็นคำแถลงการณ์ของการจัดพิมพ์ หรือพูดถึงคนเขียนคนวาดก็ได้ เป็นการกระทำให้ผู้อื่นได้รู้จักหนังสือ
- 8.9 หน้าอุทิศ (Dedication) เป็นคำที่ผู้เขียนกล่าวแสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ
- 8.10 หน้าสารบัญ (Content) สำหรับหนังสือสารคดี หนังสือแบบเรียน หรือหนังสือที่แต่งเป็นเรื่องราวต่าง ๆ เช่น เรื่องสั้น หรือนิทานที่รวมไว้หลาย ๆ เรื่องเข้าด้วยกัน เพื่อให้เด็กได้เลือกอ่านเฉพาะเรื่องที่ตนสนใจ
- 8.11 เนื้อเรื่อง (Text) ซึ่งหน้าแรกของหนังสือจะเป็นด้านขวามือ
- 8.12 อภิธานศัพท์ (Glossary) สำหรับหนังสือเด็กที่มีคำศัพท์เฉพาะ ควรอธิบายคำศัพท์เรียงตามตัวอักษรไว้ด้วย เพื่อช่วยให้เด็กอ่านดีดียิ่งขึ้น คำศัพท์สำหรับเด็กควรมีคำศัพท์ประกอบคำอธิบาย
- 8.13 หน้าแสดงกิจกรรม เป็นหน้าที่มีแบบฝึกหัด ช่วยให้เด็กเข้าใจ เนื้อเรื่อง ได้ดียิ่งขึ้น อาจอยู่ท้ายบทหรือท้ายเล่มก็ได้

8.14 หน้าบรรณานุกรม (Bibliography) สำหรับหนังสือตำราวิชาการ สารคดี และหนังสืออ้างอิง อาจอยู่ท้ายบทหรือท้ายเล่มของหนังสือก็ได้

8.15 หน้าดัชนี (Index) สำหรับหนังสือสารคดี หนังสืออ้างอิง ระดับ ประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา จะอยู่ตอนท้ายเล่ม

8.16 หน้าภาคผนวก (Appendix) หน้านี้อาจรวมเรื่องที่น่าสนใจไว้ เช่น ประวัติของบุคคลสำคัญ

8. ลักษณะที่ดีของหนังสือส่งเสริมการอ่าน

ลักษณะที่ดีของหนังสือส่งเสริมการอ่านมี 4 ประการ คือ (ณรงค์ ทองปาน, 2526, หน้า 61)

1. คุณภาพด้านการพิมพ์ สามารถพิมพ์ตัวอักษร ภาพประกอบ ได้ชัดเจน มีสี สวยงาม ดึงดูดความสนใจของเด็ก

2. คุณภาพด้านการจัดหน้าและรูปเล่ม จัดให้เป็นไปตามหลักจิตวิทยาเด็ก หน้าหนังสือดูโปร่งตา การใช้ตัวอักษรมีขนาดเหมาะสมกับวัยของเด็ก

3. คุณภาพทางศิลปะ ควรเขียนโดยให้อารมณ์แก่ผู้อ่านอย่างอย่างประณีตสื่อต้อง เหมาะสม

4. คุณภาพในการเขียนเรื่อง หรือผู้เขียน ต้องมีความสามารถในการผูกเรื่อง ให้สนุก ใช้ถ้อยคำสละสลวย เด็กอ่านแล้วเข้าใจ

ลักษณะหนังสือส่งเสริมการอ่านที่ดีในด้านเทคนิคการพิมพ์ เนื้อหาและแผนภาพ ประกอบ มีดังนี้ (วินัย รอดจ่าย, 2534, หน้า 9)

1. ด้านเทคนิคการพิมพ์ และการจัดรูปเล่ม การจัดพิมพ์ภาพและตัวอักษรถูกต้อง ชัดเจน ปกต้องสวยงาม ดึงดูดความสนใจของเด็ก ขนาดรูปเล่มเหมาะสมกับความต้องการของเด็ก คุณภาพของกระดาษต้องดี ขนาดตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของเด็ก การจัดหน้าหนังสือ ดูโปร่งตา ภาพกับตัวอักษรไม่ทับกัน และชื่อเรื่องดึงดูดความสนใจของเด็ก

2. ด้านเนื้อหา เนื้อหาน่าสนใจ มีความสนุกสนาน ความยากง่ายเหมาะสมกับวัย เนื้อหาถูกต้อง การดำเนินเรื่องเข้าใจชวนติดตาม เนื้อหาของเรื่องในแง่ความ

3. ด้านเนื้อหา เนื้อหาน่าสนใจ มีความสนุกสนาน ความยากง่ายเหมาะสมกับวัย เนื้อหาถูกต้อง การดำเนินเรื่องเข้าใจชวนติดตาม เนื้อหาของเรื่องในแง่ความ สั้นยาวจะต้อง เหมาะสมกับวัยของเด็กเป็นอย่างมาก ไม่ยาวเกินไปหรือสั้นเกินไปในเด็กแต่ละวัย

ประโยชน์และแง่คิดหลังจากการอ่านหนังสือเล่มนี้แล้ว เด็กจะได้รับประโยชน์จากการอ่านแล้วอย่างไรบ้าง และสำนวนภาษาจะต้องเหมาะสมกับวัยของเด็กเป็นอย่างดี

4. ด้านภาพประกอบ ปกติแล้วหนังสือส่งเสริมการอ่านจะมี ภาพประกอบเกือบทุกหน้า ไม่ว่าจะเป็นบันเทิงคดี สารคดี หรือร้อยกรอง ภาพประกอบนั้นจะต้องมีสีสันสวยงาม วาดอย่างประณีต สอดคล้องกับเนื้อหาของเรื่อง ภาพถูกต้อง ขนาดภาพพอเหมาะกับขนาดของรูปเล่ม และน่าสนใจ

ลักษณะของหนังสือส่งเสริมการอ่านที่ดี มีดังนี้ (จินตนา ไบกาชฎี, 2543, หน้า 85-95)

1. ไม่สอนโดยตรง อย่าให้เด็กเข้าใจว่ากำลังถูกสอน
2. จุดประสงค์ของเรื่องชัดเจน ต้องการให้เด็กรู้อะไร ต้องให้ชัดเจน
3. คุณค่าของเรื่องต้องมีแก่น ความคิดรวบยอดที่ดี
4. เนื้อเรื่องที่เด็กอ่าน ให้คิดสนใจ สนุกสนาน เพลิดเพลิน
5. รสของเนื้อหา อาจรัก ขม เปรี้ยว หวาน ชื่นบาน ตามรสนิยมความชอบของเด็ก
6. ตัวละคร ต้องมีการเคลื่อนไหว อุปนิสัยใจคอดี
7. การตั้งชื่อเรื่อง ให้สะดุดตา สะดุดใจ สร้างความสนใจ สะเทือนใจ
8. การสร้างฉาก ต้องเป็นฉากสมจริง เป็นไปได้ กลมกลืนกับเรื่องยุคสมัย
9. ยุคสมัยหรือกาลเวลาที่เกิดขึ้น ต้องให้สอดคล้องกับฉาก ตัวละคร
10. กลวิธีการเขียนเพื่อเสนอเนื้อหา อาจเขียนบรรยายได้หลายรูปแบบ แล้วแต่ผู้เขียนแต่ละคน

11. การเขียนเรื่องความรู้ ควรให้ข้อเท็จจริง ข้อมูลจริงควรเขียนให้สนุกสนาน

12. มีโครงเรื่องที่ดี ไม่ซับซ้อน มีตัวละครน้อย เดินเรื่องต่อเนื่องเคลื่อนไหวชัดเจน

จะเห็นได้ว่า ลักษณะของหนังสือส่งเสริมการอ่านจะต้องดีพร้อม ทั้งด้านรูปเล่มเนื้อหา และภาพประกอบ ซึ่งทำได้โดยไม่ยากนัก โดยเฉพาะในประการที่ 4 คุณภาพในการเขียนเรื่องราวที่มีเนื้อหาสาระให้ความรู้ ควบคู่ไปกับคุณธรรม

9. ประโยชน์ของหนังสือส่งเสริมการอ่าน

งามนิจ คำปลิว (2529, หน้า 13-14) กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสือส่งเสริมการอ่านว่า

1. ให้ประสบการณ์การเรียนรู้ที่แปลกใหม่ของหนังสือส่งเสริมการอ่าน
2. ช่วยให้ผู้เรียนรู้ทฤษฎี หลักการ เนื้อหา หรือกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดีขึ้นเกิดจากความคิดรวบยอดที่ถูกต้อง

3. ช่วยให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของเนื้อหาวิชาที่เรียน กับความต้องการของตนเอง ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ความคิดกระจ่าง และเป็นระเบียบขึ้น
4. ทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามที่พึงประสงค์
5. ช่วยเร้าความสนใจของผู้เรียน ทั้งในการเรียนและการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์
6. ช่วยขยายและเพิ่มพูนขอบเขตของประสบการณ์ผู้เรียนให้กว้างขวางมากขึ้น
7. ช่วยส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และระหว่างผู้เรียนด้วยกัน
8. สอนให้ผู้สอนสามารถสอนได้บรรลุจุดมุ่งหมาย
9. ช่วยให้ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้หลายรูปแบบแตกต่างกัน
10. เป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้สอน สอนได้ถูกต้อง รวดเร็วและมีประสบการณ์
11. ช่วยให้นักเรียนมีสมรรถภาพในการอ่านสูงขึ้น
12. ช่วยให้นักเรียนเกิดพัฒนาการทางภาษา
13. ช่วยให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน
14. ช่วยให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
15. ช่วยให้นักเรียนมีนิสัยรักการค้นคว้าเรียนรู้
16. ช่วยให้นักเรียนมีความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น
17. ส่งเสริมจินตนาการของนักเรียน

อภิวรรณ วีระสมิทธิ (2544, หน้า 10) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสือส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็กเพิ่มเติมดังนี้

1. หนังสือเป็นเครื่องช่วยพัฒนาเด็ก เพราะการอ่านหนังสือทำให้เด็กมีความรู้กว้าง เกิดจินตนาการและมีความคิดสร้างสรรค์ ฉลาดรอบรู้ มีเชาว์ปัญญาไหวพริบดี
2. หนังสือเป็นอาหารสมองที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับเด็ก เนื่องจากเด็กเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโตทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสมอง การที่เด็กได้อ่านหนังสือที่เหมาะสมกับวัยจะช่วยให้เด็กพัฒนาการด้านสติปัญญาและอารมณ์ดีขึ้น
3. หนังสือเป็นเพื่อนแก้เหงา ช่วยทดแทนสิ่งที่เด็กขาด เช่น ความรู้สึกหิวหิว มีปมด้อย ทำให้เด็กเกิดความอบอุ่นทางใจ ผ่อนคลายความตึงเครียด และได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของหนังสือส่งเสริมการอ่าน ในด้านการเรียนรู้ของนักเรียนช่วยในด้านการสอนของคุณ ทำให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน รู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองและรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เสริมสร้างทักษะทางการอ่านได้เป็นอย่างดี

10. เอกสารเกี่ยวกับการหาประสิทธิภาพหนังสือส่งเสริมการอ่าน

การประเมินประสิทธิภาพของหนังสือส่งเสริมการอ่าน การประเมินส่วนนี้เป็นการพิจารณาว่า เมื่อนำนวัตกรรมการศึกษาภายหลังจากผ่านการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายแล้วผลจะเป็นประการใด โดยที่การประเมินประสิทธิภาพของนวัตกรรมมีลำดับขั้นตอนการประเมินดังนี้

1. การประเมินแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (1:1) หมายถึงการนำนวัตกรรมไปทดลองใช้กับบุคคลที่มีคุณลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มเป้าหมายโดยที่บุคคลดังกล่าวนี้จะคัดเลือกมาจากผู้ที่มีคุณลักษณะเป็นตัวแทนกลุ่มเป้าหมาย 3 คน ได้แก่ ผู้ที่คุณลักษณะสูง ปานกลาง และต่ำกว่าปานกลาง จากตัวอย่างเช่น นักวิจัยสร้างคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาประวัติศาสตร์เรื่อง บุคคลสำคัญของชาติไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นักวิจัยจะคัดเลือกนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าระดับค่าเฉลี่ยมา 1 คน นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลางหรือใกล้ๆค่าเฉลี่ยมา 1 คน และคัดเลือกนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมาอีก 1 คน การทดลองใช้นวัตกรรมที่เรียกว่า การประเมินแบบหนึ่งต่อหนึ่งมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อตรวจสอบว่า นวัตกรรมดังกล่าวนี้มีความเกี่ยวข้อง สร้างแรงจูงใจให้กับบุคคลที่มีลักษณะเป็นตัวแทนของกลุ่มเป้าหมายเพียงไร คำสั่ง คำชี้แจง และรายละเอียดที่มีอยู่ในนวัตกรรมนั้น บุคคลเหล่านี้มีความรู้และเข้าใจหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงนวัตกรรมให้มีความเหมาะสมในการนำไปใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป การประเมินประสิทธิภาพแบบหนึ่งต่อหนึ่งนั้นจึงมุ่งไปที่การค้นหาข้อจำกัดที่ได้จากคำแนะนำบอกเล่าของบุคคลที่มีคุณลักษณะเป็นตัวแทนของคุณลักษณะกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นสำคัญเพื่อนำคำแนะนำที่ได้ไปปรับปรุงนวัตกรรมตามที่กล่าวนั่นเอง

2. การประเมินประสิทธิภาพแบบกลุ่มเล็ก หมายถึง นวัตกรรมที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขจากการประเมินประสิทธิภาพแบบหนึ่งต่อหนึ่งมาทดลองใช้กับกลุ่มบุคคลที่มีคุณลักษณะคล้ายกับกลุ่มเป้าหมายมีจำนวนมากขึ้น เช่นอาจจะใช้การประเมินแบบหนึ่งต่อสาม (1:3) หรือแบบหนึ่งต่อสี่ (1:4) ก็ได้ ซึ่งก็หมายถึงต้องใช้กลุ่มบุคคลจำนวน 9 คน แบ่งเป็นมีคุณลักษณะสูงกว่าปานกลาง 3 คน ปานกลาง 3 คน ต่ำกว่าปานกลาง 3 คน ในกรณีการประเมินแบบหนึ่งต่อสาม แต่ถ้าเป็นแบบหนึ่งต่อสี่ก็ต้องใช้กลุ่มบุคคลจำนวนทั้งสิ้น 12 คน การประเมินประสิทธิภาพแบบกลุ่มเล็กนี้จะมีการวิเคราะห์หาค่าบ่งบอกดัชนีหรือเกณฑ์ประสิทธิภาพของ

นวัตกรรม ที่เรียกว่าค่า E_1/ E_2 (ซึ่งความหมายและวิธีวิเคราะห์ค่า จะกล่าวถึงโดยละเอียดใน บทที่ 7) โดยที่เกณฑ์ประสิทธิภาพ (E_1/ E_2) ของนวัตกรรมการศึกษาเท่าที่นิชมใช้จะมีอยู่สามเกณฑ์ได้แก่ 75/75 หรือ 80/80 และ 90/90 การจะใช้เกณฑ์ประสิทธิภาพนวัตกรรมการศึกษาเกณฑ์เกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่งจากสามเกณฑ์นี้ มีหลักพิจารณา ถ้านวัตกรรมศึกษานั้นๆ มุ่งแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาความสามารถของผู้เรียนที่มีลักษณะซับซ้อนหรือมีเนื้อหาสาระค่อนข้างยากก็จะใช้เกณฑ์ประสิทธิภาพ 75/75 แต่ถ้ามีเนื้อหาสาระไม่ยากมากนัก มุ่งแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาความสามารถของผู้เรียนที่มีลักษณะปานกลางจะนิยมใช้เกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 มากที่สุด ในทำนองเดียวกัน ถ้าเป็นนวัตกรรมที่มีเนื้อหาสาระมุ่งปฏิบัติหรือมุ่งพัฒนาจุดประสงค์การเรียนรู้ด้านทักษะปฏิบัติ (Psychomotor Domain) จะใช้เกณฑ์ประสิทธิภาพ 90/90 นอกจากนี้จะใช้เกณฑ์ประสิทธิภาพตามหลักการที่กล่าวแล้วสิ่งที่นำมาพิจารณาประกอบในการเลือกใช้เกณฑ์ก็คือ พื้นฐานความรู้เดิมหรือความสามารถทางการเรียนรู้ของกลุ่มผู้ได้รับการทดลองใช้และกลุ่มเป้าหมายด้วยเช่นกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กฤษณา ศิริวัฒน์ และคณะ (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่องการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านเพิ่มเติม เรื่อง คำขวัญจังหวัดอุทัยธานี สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 88.09 / 83.33 โดยนักเรียนสามารถทำแบบฝึกหัดท้ายบทหลังการอ่านหนังสือเพิ่มเติม แต่ละตอนได้ถูกต้องโดยเฉลี่ยร้อยละ 88.09 และนักเรียนสามารถทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังการอ่านหนังสือเพิ่มเติมได้ถูกต้อง โดยเฉลี่ยร้อยละ 83.33 แสดงว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพที่ตั้งไว้ คือ ร้อยละ 80 / 80

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการอ่านหนังสือเพิ่มเติม เรื่อง คำขวัญจังหวัดอุทัยธานี สูงกว่าก่อนการอ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุรียา ตอพล (2541, หน้า 128) ได้พัฒนาหนังสือเรียนและแบบฝึกเสริมทักษะทักษะสำหรับการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านพะไล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 40 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ใช้หนังสือเรียนภาษาไทยแบบมุ่งเน้นประสบการณ์ภาษา เรื่องเที่ยวงานยาโม มีประสิทธิภาพ 83.53/81.00 แสดงว่ามีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยที่ใช้หนังสือเรียนภาษาไทยแบบมุ่งเน้นประสบการณ์ภาษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และแบบฝึกเสริมทักษะกิจกรรมขั้นตอนที่ 5 ประกอบการสอนภาษาไทยแบบ

มุ่งประสบการณ์ ภาษา มีประสิทธิภาพ 81.29 / 82.00 แสดงว่ามีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยโดยใช้แบบฝึกทักษะกิจกรรมขั้นตอนที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

เดือนใจ คุณมาศ (2542, หน้า บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหนังสือเรียน และแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เพื่อสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา โรงเรียนชุมพลบุรี สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ โดยทดลองใช้สื่อที่พัฒนาขึ้นกับนักเรียน จำนวน 22 คน และนักเรียนที่เรียนตามปกติ จำนวน 20 คน ผลการวิจัย พบว่า หนังสือเรียน เรื่องชีวิตพลายน้อย มีประสิทธิภาพ 83.18/82.13 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 และแบบฝึกทักษะมีประสิทธิภาพ 80.00/82.13 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกเสริมทักษะ เรื่องชีวิตพลายน้อย สูงกว่าผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะ เรื่องไปทะเล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บังอร แก่นจันทร์ (2544, หน้า บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการสร้างและพัฒนาหนังสือประกอบการเรียนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา เรื่องเที่ยวพจนมรุ้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไตรภูมิวิทยา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบุรีรัมย์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2543 จำนวน 25 คน ผลปรากฏว่าหนังสือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ 87.55/82.40 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 แบบฝึกทักษะที่ผู้วิจัยสร้างมีประสิทธิภาพ 84.04/82.40 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ .5416 นักเรียนที่เรียนด้วยหนังสือและ แบบฝึกทักษะภาษาไทย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ และคณะ (2544, หน้า บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการเรียนรู้อาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา เรื่องพักทองของนิด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลเมืองมหาสารคาม ผลปรากฏว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น แบบฝึกทักษะ มีประสิทธิภาพ 93.96/83.42 และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเป็นอย่างดี

ณัฐวัฒน์ ทองเกลียว (2545, หน้า บทคัดย่อ) ได้พัฒนาและแบบฝึกทักษะประกอบการเรียนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา เรื่อง เที่ยวงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านโพหนอง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 25 คน ผลการวิจัยพบว่า หนังสือและแบบฝึกทักษะประกอบการเรียน

ภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา เรื่อง เทียบงานแห่งเทียนพรพิจังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน คือ ด้านการจัดรูปเล่ม ด้านการจัดภาพ ด้านการดำเนินเรื่องและ เนื้อหาของเรื่องอยู่ในระดับดีมากทุกด้าน และมีประสิทธิภาพ 84.86/84.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้และมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.5928 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ภาษาไทยร้อยละ 59.28

อำนาจ เลื่อมใส (2546, หน้า 170) ได้ศึกษาวิจัย การสร้างหนังสือและแบบฝึกทักษะ ประกอบการเรียนรู้ภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่องผาน้ำน้อย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนเหมืองหนองพอก สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า หนังสือเรื่องผาน้ำน้อยมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.79) แบบฝึกทักษะภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษามีประสิทธิภาพเท่ากับ 90.86/83.13 แผนการเรียนรู้ภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา เรื่องผาน้ำน้อยมีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.56/83.13 นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยหนังสือเรื่องผาน้ำน้อย แบบฝึกทักษะและแผนการเรียนรู้ภาษาไทย แบบมุ่งประสบการณ์ภาษามีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.56391 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา ส่งผลทำให้นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเป็นอย่างดี นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดต่อการเรียนรู้ด้วยหนังสือและแบบฝึกทักษะประกอบการเรียนรู้ภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา

นภาพรณ นุปผชาติ (2547, หน้า 155) ได้ทำการวิจัย การพัฒนาแผนบูรณาการ และ หนังสือเรียน เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง พระมหาเจดีย์ชัยมงคล กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 จำนวน 26 คน โรงเรียนหนองพอกพัฒนาประชานุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3 อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ภาคที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า แผนบูรณาการเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ภาษา เรื่องพระมหาเจดีย์ชัยมงคล มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ หนังสือเรียนเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องพระมหาเจดีย์ชัยมงคล มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก แบบฝึกทักษะเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ค่าดัชนีประสิทธิผลผลการเรียนรู้ของนักเรียน มีค่าเท่ากับ 0.6196 หมายความว่า นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ร้อยละ 61.96 และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นจาก

ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 และมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแผนการ เรียนรู้บูรณาการและหนังสือเรียน เรื่องพระมหาเจดีย์ชัยมงคล อยู่ในระดับมากที่สุด

ลำปาง อิงอาจ (2547, หน้า บทคัดย่อ) ได้พัฒนาแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ภาษา เรื่อง บึงเกลือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลปรากฏว่า การนำแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้สามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยพฤติกรรม หรือการกระทำ รวมทั้งความรู้สึก ค่านิยม

ปิ่นแก้ว พลบูรณ์ศรี (2547, หน้า 127) ได้ทำการวิจัย การพัฒนาหนังสือและแบบฝึกทักษะการเรียนรู้ภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา เรื่อง เทียบงานช่างสุรินทร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคที่ 1 จำนวน 28 คน โรงเรียนเทศบาล 1 “สุรินทร์วิทยาคม” กองการศึกษาเทศบาลเมืองสุรินทร์ ผลการศึกษาพบว่า หนังสือเรียนและแบบฝึกทักษะการเรียนรู้ภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา เรื่อง เทียบงานช่างสุรินทร์ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก แผนการเรียนรู้ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 89.04/81.55 ที่ตั้งไว้ และนักเรียนที่เรียนด้วยหนังสือเรียนและแผนการเรียนรู้ประกอบการเรียนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา เรื่อง เทียบงานช่างเมืองสุรินทร์ มีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ภาษาไทยเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อรจิต อุดมฤทธิ์ (2547 : 70) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง นกนางเขนเพื่อนรัก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 14 คน โรงเรียนบ้านหนองช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาค้นคว้า ปรากฏว่า แผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง นกนางเขนเพื่อนรัก มีประสิทธิภาพเท่ากับ 89.32/88.81 ค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง นกนางเขนเพื่อนรัก มีค่าเท่ากับ 0.73 และนักเรียนที่เรียนด้วยแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่อง นกนางเขนเพื่อนรัก มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เป็นระบบจะทำให้ได้แผนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ต้องการสามารถนำไปใช้กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

อรไท อานนสกุล (2547, หน้า 110) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาหนังสือเรียนและแบบฝึกทักษะประกอบการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา เรื่อง หมีใหญ่กับหมาป่า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 25 คน โรงเรียนแก่งวง อำเภอศรีธรรมภูมิ จังหวัดสุรินทร์ โดยการเลือกแบบเจาะจง ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า หนังสือเรียน

เรื่องหมีใหญ่กับหมาป่า มีคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมาก แผนการเรียนรู้โดยใช้หนังสือเรียน และแบบฝึกทักษะมีประสิทธิภาพ 84.50/82.80 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้มีดัชนี ประสิทธิภาพของการเรียนรู้เท่ากับ 0.5392 หมายถึงมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ร้อยละ 53.921 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาในระดับมาก